

Prawa i obowiązki małżonków

Przepis art 23 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego stanowi, że małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. Takie równouprawnienie stron w małżeństwie wynika przede wszystkim z Konstytucji, lecz jego konkretyzacja zawarta jest właśnie w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Oznacza to między innymi, że w małżeństwie nie powinno być sztucznego podziału na obowiązki typowo „kobiece”, takie jak gotowanie, pranie i sprzątanie, i obowiązki typowo „męskie” czyli kariera zawodowa. Każdy z małżonków ma prawo realizować się w taki sposób, jaki najbardziej mu odpowiada i nie musi przyjmować z góry ustalonej roli.

Kolejne przepisy zawarte w przedmiotowym kodeksie stanowią, iż małżonkowie rozstrzygają wspólnie o istotnych sprawach rodziny; w braku porozumienia każdy z nich może zwrócić się o rozstrzygnięcie do sądu

Jak już wyżej wspomniano, małżonkowie są zobowiązani do wspólnego pożycia tzn. utrzymywania ze sobą więzi o charakterze duchowym, fizycznym i gospodarczym. Wspólnota duchowa polega na wzajemnym pozytywnym stosunku uczuciowym małżonków, szacunku, zaufaniu, szczerości, lojalności, wyrozumiałości, uwzględnianiu osobistych potrzeb małżonka. Wspólnota fizyczna sprowadza się do utrzymywania współżycia płciowego, uwarunkowanego wiekiem oraz stanem zdrowia fizycznego i psychicznego każdego z małżonków. Wspólnota gospodarcza to wspólne prowadzenie przez małżonków gospodarstwa domowego i takie zaspokajanie potrzeb każdego z nich, żeby ich stopa życiowa była jednakowa. Natomiast obowiązek wzajemnej pomocy obejmuje wszelkie czynności faktyczne małżonka wspierające drugiego z małżonków w wykonywaniu przez niego jego praw i obowiązków wynikających z małżeństwa. Obejmuje też wsparcie moralne współmałżonka. Dotyczy zarówno zwykłych czynności w gospodarstwie domowym, jak i pomocy w sytuacjach wyjątkowych, np. w razie choroby.

Należy nadmienić, iż z obowiązkiem wzajemnej pomocy ściśle łączy się obowiązek współdziałania małżonków dla dobra rodziny. Współdziałanie to współuczestniczenie małżonka w przedsięwzięciach współmałżonka lub wspieranie ich własnymi działaniami. Na powyższe składa się szereg czynności, które są potrzebne do prawidłowego funkcjonowania rodziny, w tym także dla właściwego wychowania dzieci, oraz powstrzymywanie się od zachowań, które mogłyby przynieść uszczerbek interesom rodziny jako całości i poszczególnym jej członkom.

Wypada podkreślić, iż nie ma w zasadzie możliwości aby wymusić na współmałżonku wykonywania przez niego jego obowiązków. Jedynie w razie niewykonywania przez jedno ze współmałżonków niektórych obowiązków, drugie z małżonków może wystąpić na drogę sądową z określonym żądaniem. Na przykład, jeżeli współmałżonek odmawia pomocy w zaspokajaniu potrzeb rodziny, drugi z małżonków może żądać takiej pomocy lub domagać się - gdy małżonkowie pozostają we wspólnym pożyciu - ażeby wynagrodzenie za pracę albo inne należności przypadające współmałżonkowi były w całości lub w części wypłacane do jego rąk. Jeżeli dochodzi do sytuacji, w której jeden z małżonków nie wykonuje swoich obowiązków, to nie ma bezpośredniego zagrożenia żadną sankcją za takie zaniedbania. Naruszenie obowiązków względem małżonka może być natomiast uznane za przyczynę rozpadu pożycia małżeńskiego i mieć znaczenie przy orzekaniu winy za rozkład pożycia przy ewentualnym rozwodzie.

Istotnym jest, iż małżonkowie rozstrzygają wspólnie o istotnych sprawach rodziny; w braku porozumienia każdy z nich może zwrócić się o rozstrzygnięcie do sądu. Jeżeli

małżonkowie nie potrafią podjąć decyzji każdy z nich może zwrócić się do sądu z wnioskiem o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach rodziny. Rozstrzygnięcie sądu rozwiązuje spór, zastępując zgodę jednego z małżonków.

W razie uzasadnionej potrzeby, małżonkowie pozostający w separacji obowiązani są do wzajemnej pomocy. Wszystko zależy od okoliczności w konkretnej sprawie i zasad współżycia społecznego. Jako przykład może posłużyć sytuacja gdy jeden z małżonków jest poważnie chory i nie może otrzymać pomocy od innych osób, wtedy taki obowiązek pomocy spoczywa na drugim małżonku.

W przedmiotowym temacie warto wspomnieć o prawie do korzystania ze wspólnego mieszkania jakie to wynika z przepisu art 28 (1) kodeksu rodzinnego i opiekuńczego : Jeżeli prawo do mieszkania przysługuje jednemu małżonkowi, drugi małżonek jest uprawniony do korzystania z tego mieszkania w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przedmiotów urządzenia domowego. Powyższy przepis stanowi o rodzinie w znaczeniu wąskim, obejmującą rodziców i dzieci lub ewentualnie samych małżonków. Norma ta ma charakter bezwzględnie obowiązujący, podobnie jak pozostałe przepisy regulujące prawa i obowiązki małżonków. Niedopuszczalne jest zatem umowne wyłączenie czy też ograniczenie uprawnień przysługujących każdemu małżonkowi.

Przedstawiając prawa i obowiązki małżonków warto wspomnieć jeszcze o bardzo istotnej kwestii uregulowanej w art. 30 przedmiotowego kodeksu a mianowicie o odpowiedzialności solidarnej małżonków:

§ 1. Oboje małżonkowie są odpowiedzialni solidarnie za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z nich w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny.

§ 2. Z ważnych powodów sąd może na żądanie jednego z małżonków postanowić, że za powyższe zobowiązania odpowiedzialny jest tylko ten małżonek, który je zaciągnął. Postanowienie to może być uchylone w razie zmiany okoliczności.

§ 3. Względem osób trzecich wyłączenie odpowiedzialności solidarnej jest skuteczne, jeżeli było im wiadome.

Ustawodawca w powyższym przepisie podkreślił, iż taka odpowiedzialność solidarna wynika z zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny. Oznacza, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od małżonków łącznie lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z małżonków zwalnia pozostałych (art. 366 § 1 kodeksu cywilnego.) Wierzyciel może zaspokoić się ze wszystkich majątków małżonków, czyli w ustroju wspólności majątkowej z majątku wspólnego, majątku osobistego żony oraz majątku osobistego męża. Należy podkreślić, że przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, regulujące ustrój ustawowy, nie wprowadziły odpowiedzialności solidarnej za zobowiązania zaciągnięte przez jedno z małżonków.